

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articolii și corespondențele pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiunile și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Un cler instreinat și un popor neglijat.

— Reflecțiuni pe urma unei broșuri —

de Gh. Tulbure.

Pela începutul anului acestuia întreaga presă din țară și din streinătate îndreptase atenția lumii asupra senzaționalului proces religios al Rutenilor din Maramurăș.

Ziarele românești au înregistrat și ele cazul, fără să-i atribuie însă întreaga importanța cuvenită, și fără ca vreunul să cerceteze și să scoată la suprafață *motivele sufletești*, din care a fășnit această mișcare și *momentele esențiale*, din cari cetitorul să-și poată construi o icoană reală și completă a acestui monstru proces de caracter religios.

Dar nici din știrile celorlalte jurnale, ori cât ar fi fost de bogate și amănunțite, — n'am fost în poziția să ne formăm o judecată exactă și întemeiată asupra mișcării de trecere la ortodocșie a bieților Ruteni din nordul Ungariei.

Dimpotrivă, sub înrăurirea rapoartelor laconice, unilaterale și foarte tendențioase ale ziarelor politice, cari toate se întreceau în a descoperi »irredentiști« și »trădătorii de patrie«, cei mai mulți ne-am ales cu convingerea — sau cel puțin cu impresia, — că procesul din Maramurăș a avut în adevăr și un *fond politic* și că sub firma — la aparență nevinovată — a »pravoslaviei« a operat mâna ascunsă a politicii panslavite, care tinde la cucerirea Slavilor din monarhia austro-ungară.

Zilele acestea mi-a ajuns însă în mână o broșură, care a apărut în lunile trecute și care ocupându-se mai deaproape cu procesul rutean, ni-l prezintă într-o lumină, pe cât de izbitoră, pe atât de interesantă. Broșura din chestiune poartă titlul: *A rutén skizma pör*¹⁾ iar autorul ei este simpaticul publicist dl Victor Aradi, un adânc cunoscător și înțelegător al vieții sufletești a naționalităților din patrie, care ne-a zugrăvit, nu de mult, în cele mai plastice și mai mișcătoare colori, pe legendara *Caterina-Doamna noastră*.

Cadrele istorice, în care așează autorul procesul religios din Sighetul Marmăției, legătura pragmatică, de cauză și efect, în care ni-l prezintă și căldura tonului în care ne zugrăvește fazele sale de căpetenie, pe temeiul datelor concrete, al observațiilor și al propriilor sale experiențe, culese în fața locului, — toate acestea ne dau puțința să ne formăm o icoană clară și completă a situației și să străbatem în toate tainele interne ale acestor mișcări religioase.

Privite prin prizma espunerilor și argumentațiilor dlui V. Aradi frământările religioase ale poporului rutean prezintă un interes și o importanță, pe care n'o puteam bănui.

Iată motivul, care ne'ndeamnă să stăruim puțin asupra acestei broșuri de actualitate și din cuprinsul ei să smulgem toate foloasele și învățămintele, cari ni-le îmbie cu prisosință.

Contrar obiceiului de raportaj superficial, autorul ne așază mișcarea religioasă a Rutenilor în perspectivă istorică. Constată deci înainte de toate, că departe de a fi nouă, mișcarea aceasta a ieșit la suprafață și a devenit iarăși actuală numai în urma unor *acte de brutalitate*.

De fapt însă începuturile acestor tulburări religioase trebuie căutate în *actul unirii Rutenilor cu biserica catolică*, pentru că mișcarea »schizmatică« din zilele noastre nu este, decât o urmare sau o continuare a istoricului »unației« poporului rutean. Deosebirea între trecut și prezent este numai aceea, că unirea cu biserica Romei, întâmplată la mijlocul veacului al 17-lea, au provocat-o și au încheat-o *preoții ruteni*, ca să scape de povara iobăgiei și să-și creeze o soartă mai bună, iar actuala mișcare de trecere sau reîntoarcere la biserica ortodoxă a provocat-o *poporul rutean*, ca să scape de păstorirea brutală și apăsătoare a preoților săi, catolizați și instreinați de inima lui. Frământările de trecere ale sărmanilor Ruteni de astăzi, sunt, prin urmare, numai *reacțiunea* tardivă a acelei meștere și nefaste acțiuni de propagandă catolică, pe care a inaugurat-o înainte cu două veacuri și mai bine faimosul primat Leopold Kollonics din Strigoniu.

Unirea Rutenilor cu Roma — zice foarte nimerit autorul — s'a fiert în căldura de vră-

¹⁾ Budapesta. Tip. Világosság Könyvnyomda R. T. 80 pg. preț. 1 cor. 20 bani.

jitor a cardinalului Kollonics, până când mișcarea »schizmatică« s'a pornit și a prins putere în luptele pentru libertate de sub principele Rákóczi.

Se știe, că Rutenii au aparținut la început bisericii ortodoxe răsăritene. Pe la mijlocul sutei a 17-a însă valurile propagandei catolice, pornite dela Roma și Viena au străbătut și în pașnicele colibe sărăcicioase ale poporului rutean, pentru ca, ceva mai târziu, să ajungă și la temelile bisericii noastre strămoșești. Acțiunea de convertire s'a început după rețeta cunoscută. Preoții ruteni erau ademeniți de privilegiile și bunătățile, cari li-se puneau în perspectivă, cu singura condițiune: să-și lapede legea strămoșească și să primească credința catolică a sfântului părinte dela Roma. La început preoțimea nu prea da ascultare șoptelor dulci ale sirenelor iezuite, temându-se, că poporul nu o va urmări pe drumul cel nou. În curând însă puterea ei de rezistență s'a frânt sub povara nevoilor și a sărăciei care o apăsa.

În veacul al 17-lea preoțimea ruteană — întocmai ca și a noastră — avea o soartă egală cu a poporului: eră *iobăgia*, cu toate mizeriile și greutățile ei crude și umilitoare. Puținile scutițe de dijme și impozite, cari le aveau de drept, domnii de pământ nu li-le respectau, copiii preoților rămăneau tot iobagi; venitele lor erau nesigure și atârnavă exclusiv de bunăvoința credincioșilor; viața acestei preoțimi era deci cât se poate de rudimentară și plină de lipsuri.

Fată de o preoțime stoarsă de nevoi și deopotrivă de săracă în avere și în cultură, situația agenților prozelitismului nu putea fi din cele mai grele. Promisiunile și perspectivele unei vieți zugrăvite în colori trandafirii, la omul sărac și năcăjit prind ușor, mai ales când condițiunile, la aparență, nu erau tocmai înspăimântătoare. Preoților li-se cerea o simplă declarație, că recunosc supremația și iurisdicțiunea »capului văzut« dela Roma și întră în sânul bisericii catolice, păstrându-și însă neschimbat ritul sau cultul, sărbătorile, calendarul și toate obiceiurile religioase ale bisericii răsăritene. După același tipic s'a procedat și s'a încheiat și la noi »sfânta unire«, cu mitropolitul Atanasie și o parte a clerului său din Ardeal. Manifestul original despre actul unirii din 7 Octomvrie 1698, apoi toate dovezile istorice *obiective* și momentele *subiective*, vrednice de luat în seamă, fac dovadă eclatantă, că Atanasie și protopopii săi nu s'au părăsit legea și credința lor, fiindcă s'ar fi convins, că cea catolică e mai bună și mai mântuitoare de suflet; n'au trecut deci la altă confesiune *din convingere religioasă* și la baza actului »unirii« lor n'au figurat considerațiuni principiare de natură dogmatică sau canonică, ci pur și simplu *considerațiuni la avantajii de ordin politic material*.

Acest adevăr istoric îl ilustrează în chip clasic și cazul unirii Rutenilor.

Pe la anul 1660 vre-o 400 de preoți ruteni s'au declarat uniți și supuși ai sfântului părinte din scaunul chercovnicului Petru. Poporul rutean la început n'a știut aproape nimic despre felonia preților săi, după cum nici bieții noștri plugari cinstitori de lege și păstrători de datini n'au știut la 1700, că ei s'au »unit« cu Roma și cei mai mulți până azi habar n'au pentru ce merg ei la altă biserică și nu sunt tot de o lege cu ceilalți Români.

Dupăce însă masele iobagilor ruteni au prins de veste, că popii lor au trecut cu biserică cu tot la altă »lege«, s'a ivit în chip firesc și reacțiunea. Față de Partenie, noul episcop gr. catolic rutean dela Munkács (1651) pășeste pe față vlădica celor rămași în ortodocsie Ion Zaican, la influința căruia mai mulți preoți se re'ntorc iarăși la sânul bisericii străbune și cu ei dimpreună firește tot poporul. *Deatunci* se începe prin urmare la Ruteni agitația religioasă și mișcarea de întoarcere la ortodocsie, — mișcare, ale cărei valuri, aruncate până'n zilele noastre, le-am văzut zbatându-se spune-gătoare în cursul procesului religioasă din Maramurăș.

Situația preoților trecuți la unire eră acum cât se poate de precară și delicată. În sus cătră Strigoniu și Viena, dădeau pe catolicii, în jos față de popor căutau să păstreze toate atribuțiile sau cel puțin să salveze toate aparențele ortodoxiei. La caz contrar ușor se putea întâmpla, ca dintre două scaune să rămână pe jos. Atitudinea aceasta dublă și echivocă au păstrat-o, ce e drept, până astăzi și ea este o notă caracteristică a tuturor clericilor »uniți«, ruteni și români deopotrivă.

Roma le implinea toate dorințele posibile, în schimb le cerea acum mai mult decât se le-gaseră să-i dea în zapisul de unire: le cerea tot sufletul, le cerea *catolicizarea desăvârșită*. Speriați de pretenziunile exagerate ale stăpânilor și temându-se, că rămân fără popor, preoții ruteni uniți, pela a. 1715 înaintează la congregația de propaganda fide din Roma un memorandum, în care cer să li-se respecte cel puțin ritul și datinile ortodoxe. Molochul prozelitismului eră însă flământ și pofta lui de a înghiți tot nu-i mai dădea răbdare. Și *atunci se începe adevărata reacțiune* și cu ea o serioasă mișcare de reîntoarcere la pravoslavie, care acum este sprijinită chiar și din partea clerului ortodox din Galiția și Rusia. Un mitropolit rusesc vine în persoană până la Munkács, de unde-și trimite un diacon la Hajdudorog să încurajeze mișcarea de trecere la ortodocsie a poporului rutean, revoltat împotriva preoților săi stricători de lege.

De atunci se ivește ingerința clerului rusesc în afacerile religioase ale Rutenilor din Ungaria. Urmele acestui amestec le găsim dealtcum și în trecutul bisericii noastre și al Aradi, care cetește și românește, citează în privința aceasta cercetările istorice ale scriitorilor noștri: *Iorga, Lupas și Dragomir*.

La a. 1751 arhiepiscopul catolic din Eger denunță locotenentei împărătești, că mișcarea »schizmatică« în sânul poporului rutean a îmbrăcat proporții îngrijorătoare. Se plânge, că preoții săvârșesc funcțiunile rituale încă tot după obiceiul vechiu, din cărți ortodoxe (în care pomenesc pe țarul rusesc și patriarhul din Petersburg!) propovăduiesc învățături eretice și n' sfârșit întreagă dieceza Muncaciului e plină de agenți ai »pravoslaviei«. Jalba arhiepiscopului papistaș eră încâtva exagerată, ea însă nu era lipsită de temei, pentru că deși la 1761 deja întreg clerul rutean eră unit, totuși mișcarea de reintoarcere la ortodocsie, în sânul poporului, încă nu încetase. Dimpotrivă. La a. 1765 mai multe sate trimit deputațiuni la patriarhul sârbesc din Carlovitz, cerându-i preoți de legea ortodoxă, iar femeile din orașelul *Dorog* — ajuns azi atât de faimos — se duceau de se spovedeau și se cuminecau la preotul sârbesc din Tokaj.

Mișcarea așa numită »schizmatică« la Ruteni are deci un trecut mai vechiu de 250 de ani. Cu alte cuvinte »agitația« și procesul desfășurat zilele trecute are antecedente de veacuri.

Inclinarea spre ortodocsie, cărțile rituale rusești și legăturile cu clerul rusesc ale poporului rutean nu le-a dezvălit prin urmare nici administrația și nici procurorul de azi dela Sighețul Maramurășului. Aceste, toate sunt lucruri vechi, cari acum se repețesc numai!

Iar, că azi mișcarea aceasta a avut, ca în toate vremile, caracter *esclusiv religios*, se evidențează în chipul cel mai elocvent și mai strălucit din *motivele sufletești*, cari stau la temelia ei.

Să analizăm deci fenomenul sub raportul acesta, adică din punctul de vedere al *cauzelor*, cari l-au produs.

(Va urmă).

Sfințirea bisericii din Leș.

Duminea trecută, a șaptea după Paști, a fost pentru credincioșii noștri din Leș, o comună din apropierea Orășii-mari, ziua mult dorită, care le aducea încununarea stăruințelor neobosite, depuse pentru zidirea unui lăcaș dumnezeesc. În mijlocul locuitorilor de religia reformată, doriau și dânsii să aibe o zidire mai corespunzătoare și după ce și-au zidit școală, s'au trudit să realizeze și cealaltă dorință. Au fost multe greutateaile, gândul lor curat însă a biruit. Astăzi lângă școală au și biserica, care le face cinste și care va rămânea mărturie vie a zelului și iubirii lor de lege.

Stăruințele acestea vrednice de laudă, au fost apreate și de P. S. Sa Dl episcop Ioan I. Papp. Chemat fiind de credincioșii din Leș, P. S. Sa s'a dus, ca zidirea nouă s'o deă destinațiunii ei sfinte. Din Arad a plecat sâmbătă, 17/30 maiu, însoțit de protopresbiterul Șiriei, Dl Mihai Lucuța și diaconul Dr. Lazar Iacob.

La gara din Leș, unde se adunase lume multă, Preasfinția sa e salutat, în numele Consistorului orădan, de Dl referent bisericesc, Gheorghe Tulbure prin următorul călduros cuvânt de bineventare:

Preasfințite Domnule episcop!

Coborirea Arhiereului în mijlocul clerului și al poporului dela țară, în cadrele vieții noastre bisericesti, a fost și este un eveniment, care întrunește toate atribuțiunile și 'ntreg farmecul unei *zile de sărbătoare*.

Cartea neamului nostru se știe, că este o jalnică poveste de sate și preoți, pe paginile căreia singurele dungi de lumină le-a lăsat strălucirea argintată a *cărții vlădicești*.

Cartea aceasta, pe toți cari am răsfoit-o și ne-am pătruns de duhul ei, ne-a 'nvățat, ca 'n cărja arhierască să vedem un *simbol* tainic, înzestrat cu puterea miraculoasă a toiagului lui Moise.

Iată pentru ce vederea acestui toiag și 'ntimpinarea purtătorului său preasfințit este pentru noi un prilej de bucurie, de 'mprospătare și regenerare sufletească.

Am ieșit dreptaceea întru întâmpinare P. S. Voastre, ca fii întru întâmpinarea părintelui, să sorbim învățătura din rostul lui cu dar dăruit, să primim credințele lui și să luăm convingerea aceluia, care este chezașia dogmelor noastre religioase și depozitarul aspirațiunilor noastre naționale.

Am venit, ca bucurându-ne de vederea arhiepiscopului, să gustăm din pâinea sufletească și să sorbim din apa cea vie, prin care un popor capătă conștiința de sine, încredere în viitorul său, mândrie față de alte neamuri, sentiment și entuziasm pentru *idealul*, care unește pe oameni mai presus de patimile lor mărunte și interesele lor nemernice și face pe un popor să se poată păstra chiar și 'n mijlocul celor mai vrăjmașe vijelii.

Acest mare fior istoric străbate sufletele noastre și 'n special internul meu, în momentul de față, când — din încredințarea onorifică a Magn. Sale Dlui Vicar episcop — am norocirea de a saluta și bineventă pe P. S. Voastră în numele Său și al Venerabilului nostru Consistor eparhial din Oradea-mare.

Coborînd în mijlocul nostru, ca apostol al credinții străbune, ca arhiereu iubitor de rânduiețile Domnului și neobosit sfințitor al lăcașurilor lui, primiți Vă rugăm omagiile noastre împreunate cu dorința fiască, ca Dumnezeu să Vă țină întru mulți ani!

După cuvintele frumoase ale Dlui referent, aduce omagiile sale primpretorele Nagy Márton, iar părintele arhivar din Oradea-mare, Gheorghe Pap, salută pe Preasfinția Sa din încredințarea protopresbiterului tractual, Andrei Horvat, absent dintr'un caz de moarte. P. S. Sa răspunde, mulțămînd pentru ostenele aduse, pentru bunaprimirea și dragostea, de care a fost împărtășit.

După cuvintele de mulțămînt ale P. S. Sale intrăm în comună și aici, înaintea bisericii, spune cuvântul de bineventare administratorul parohial, Vasile Bulzan, se începe apoi și slujba vecerniei cu priveghiere, fiind de față Dl Episcop, care a miruit pe credincioși. În ziua următoare, duminecă, se celebrează actul sfințirii și sfânta liturghie, azistat fiind P. S. Sa de P. C. S. Dl. Vicar episcopesc, Vasile Mangra, care

venise din Oradea cu trenul de dimineața; protopresbiterii: Mihai Lucața, Gheorghe Tulbure; preoții: Gheorghe Pap, Iosif Nagy, Ștefan Făt, Vasile Fărcaș, Traian Nagy, Vasile Bulzan și diaconul Dr. Lazar Iacob. Răspunsurile liturgice le-a cântat frumos și cu deosebită precizie, reuniunea de cântări „Hilaria” din Oradea-mare sub conducerea vrednicului dirigent, Dl. Nicolae Fîru.

În cuvântarea dela liturghie, P. S. Sa a avut călduroase cuvinte de laudă pentru credincioșii din Leș, cari au dat dovezi frumoase de jertfă pentru legea lor, n'a retăcut însă nici scăderile credincioșilor.

După slujba dumnezească urmează recepțiile: Comitetul parohial sub conducerea administratorului parohial, Vasile Bulzan, biserica reformată sub conducerea notarului Konrád Géza, comuna politică sub conducerea notarului Keszthelyi și „Hilaria” în frunte cu președintele ei, avocatul Dr. Teodor Popa. Sfârșindu-se recepțiile, Preasfințitul întoarce vizita intelectualilor din comună.

A urmat apoi banchetul pela orele 2 p. m. „Hilaristii și hilaristele” au adus la acest banchet nota veseliei sincere, delectându-ne și prin câteva cântări. Apropiindu-se timpul plecării ne desfacem de acest cerc vesel. Din Leș P. S. Sa pleacă la gara din comuna învecinată, Gepiu. Credincioșii de acolo, aflând de trecerea episcopului lor, s'au adunat în număr mare înaintea bisericii. Drumul trece chiar pe lângă biserică, deaceia P. S. Sa, văzându-și credincioșii în număr așa de frumos, se oprește și la dânsii, dându-le învățături și sfaturi. S'a oprit puțin în casa părintelui Vasile Fărcaș cu trenul de seara Preasfințitul s'a înapoiat la reședința sa obosit, poate de greutatea zilei, dar vesel că a făcut bucurie păstorilor săi.

De încheiere, aduc laude Românilor din Leș pentru jertfele aduse pe altarul culturii și legii lor și mai ales dlui învățător Romul Popa, care pentru multele ostenele merită cinstea conparohienilor săi.

Serbare școlară.

(Ziua paserilor și a pomilor).

Sâmbătă în 17/30 maiu s'a serbat de cătră elevii inst. teologic-pedagogic și băieții dela școala de aplicație, sărbătoarea paserilor și a pomilor.

Această serbare frumoasă ca ideie, mai frumoasă însă ca fond, întrucât urmărește un scop nobil în patria noastră e adusă din America... Călătorind fostul ministru graf Apponyi prin America și văzând frumosul obicei de a serba în o zi paserile — cei mai buni prietini ai omului — și pomii, în 1906 a introdus-o și la noi și de atunci e obligatoare pentru toată școala poporală.

Menirea acestei serbări e, ca băieților dejă de mici să le însușească învățătorul dragostea față de paseri și alte vietăți din jurul nostru, cari ne aduc alăta bine prin stăpîrea alor tot felul de insecte și paraziți, iar păsărelele prin ciripirile lor drăgălașe, prin trîlurile lor argintii ne ating și coardele inimii, delectându-ne.

Dar scopul suprem al acestei serbări e împrietinirea sufletului omenesc cu natura... e: să-l facă să pătrundă tainele ei și se admire frumosul natural... Să se împărtășească de viața, care se desfășoară într-o armonie deplină... Și în acest punct culminează frumuseța ei.

Unde se poate simți omul mai bine, dacă nu la sinul maicii naturi departe de șgomotul infernal al orașelor cu strătul lor gros de desgust. La sinul ei curat de facioară în liniștea feerică — spartă doar din

când de firăitul greerilor — sufletul plutește ferice prin sferele senine deslănțuit de cătușele grele ale materialității. Aicea văzând și examinând firicelul de iarbă, care la adierea zefrului tremură în line undulări, observând frământarea micelor insecte, inima îi e cuprinsă de noue și noue sentimente și un glas lăuntric deșteptat îi șoptește despre înțelepciunea și atotputernicia lui D-zeu. Acest glas intern, ce e glasul în care în copilărie ne-am zis prima rugăciune împreunând și ridicând mânuțile spre cer — cum ne-au învățat scumpele mame, ne șoptește blând: „Cine e mare ca D-zeul nostru?”

Nămăi în mijlocul naturii își simte omul adevărata lui valoare numai acolo își dă seamă, cât e el de mic înaintea lui D-zeu și „cât sunt de mari și minunate lucrurile Lui”.

Petrecerea în mijlocul naturii te face religios și singur acest sentiment al religiozității face pe om virtuos, nobil și cinstit, desăvârșindu-l pe calea binelui și al adevărului.

Examinând această „frumusețe” a serbării din punct de vedere educativ ea are o mare însemnătate. Nimic în lume nu influențează asupra minții și nu deșteaptă în inimile băieților sentimentul religios în așa grad ca natura. Când unicul băiat va vedea splendoarea răsăririi și apusului de soare; când în o noapte senină de vară va privi licăririle tremurătoare ale stelelor: în sufletul lui curat și nevinovat se va deștepta ideea, că trebuie să fie cineva, care să le fi făcut, care să le governeze și că acel cineva nu poate fi altul decât prea bunul D-zeu, atât de mult laudat de scumpa lui mamă. Așa se va sălășlui în sufletul lui, D-zeu. Din cele „ale lumii” va cunoaște pe D-zeu și însușirile lui.

Dar ce vorbese de micii copilași. Și cel mai mare făcător de rele, dacă l-ai ținea o noapte privind sublimitatea bolții înstelate, trebuie să se pătrundă de atotputernicia lui D-zeu și dimineața să nutrească sentimente religioase și umane.

Mulți s'au răscolat asupra acestei sărbări privindu-o ca și o idee emanată din principiile profesate de francmazoni. Și oare să fie aceasta o serbare francmazonă? Nu...! Aceasta serbare se bazează pe sentimentul umanității și are astfel bază și în sf. Scriptură. Faci cumva păcat de neiertat îngrijind de bieteles păsărele, cari îți fac numai bine? Și apoi dacă Cerescul Părinte se îngrijește de ele dându-le „hrană la bună vreme”, apoi de ce să nu îngrijim și noi — nu mai mult decât ce ne stă în putință...

Erau orele 8 dimineața, când glasul metalic al trimbiții ne așeză în rânduri... O vreme admirabilă... Nu prea cald... Norii cenușii, ce alergau pe sus, ne scuteau de razele arzătoare ale soarelui... Ne îndreptăm spre Aracu-Nou în grădina poetică, cu un nume și mai poetic: „Grădina Zinelor”... Păcat, că nu se află pădure în jurul Aradului să fi putut gustă mai bine farmecul și deliciul naturii, — atunci am fi simțit și mai mult însemnătatea acelei zile... Într'un parc atrăgător ne-am petrecut toată ziua... și a fost bine și așa... Până ce s'a deschis serbarea, desvâlindu-se programul aranjat cu mult gust, orchestra seminarială ne-a delectat cu frumoase arii românești... Acest fapt a contribuit foarte mult la însuflețire... Nici când nu s'a potrivit mai bine ca acum adevărul: „Muzica înalță sufletul”.

După 11 h. Dl. prof. Nicolae Mihulin începe serbarea cu un cuvânt ocazional. Dnia-sa făcând o privire generală peste istoricul acestei serbări arată cu priceperea omului specialist, cu exactitate terminologică,

conexiunile de viață între tot ce a creat D-zeu; reliefând în urmă cu mult adevăr lipsa de scrupul a egoismului omenesc, neînțelegător, care distruge creațiunile binefăcătoare fără muștrare de conștiință. În espunerile sale interesante a fost ascultat cu multă plăcere în mijlocul naturii. După D-sa, care a fost viu aplaudat, au urmat mai multe cântări și declamări cari aveau ceva legătură cu însemnătatea zilei. Trei elevi ped. au declamat cu multă „vervă declamatorică“ „Rugăciunea“ de Alexandrescu „Nunta 'n codru“ de Coșbuc și „Concertu 'n luncă“ de Alexandri. Copiii școlii dela școala de aplicație ne-am delectat cu cântări și poezii: „Movița lui Burcel“, „Călugărenii“, „Mama“ de Coșbuc și altele... Eran atât de interesanți pentru însuflețirea cu care s'au produs. Seriozitatea și intrucâtva patosul cu care un copilaș de-a IV. elem. ne-a declamat „Mama“ ni-l'a făcut atât de simpatie în ochii tuturor... Veselie și bucurie generală...

Observam bucuria pe fețele brăzdate și arse de arșița soarelui alor 2 țărani vrednici cari au luat parte — întâmplător — la serbare... Vedeam mângâierea lor sufletească și însuflețirea deșteaptă de conștiința națională... Ochii vii li-se scaldau în o umezeală, care le-a tradat emoțiunea sufletească.

La sfârșit vorbește P. C. Sa Di dir. sem. Roman R. Giorogariu cu cunoscutai remustrare spirituală prinde ilustrativ, în câteva crâmpee presărate cu satirism gădilitor lipsa de cruțare a țărânului nostru față de frumsețile naturii. Arată omisiunile conducătorilor și îndrumă tinerimea, viitorii preoți și învățători să dea mai multă îngrijire dezvoltării simțului uman — în popor — față de creațiunile lui Dzeu. Indesebi îndrumă la înfrumusețarea împrejurimilor de lângă biserică și școli. Furtunoase aplauze au acoperit ultimele cuvinte.

După program a început petrecerea socială... S'au făcut emulări în fugă... Veselia era la culme: răsete și hohote nesfârșite, când se întâmplă ca vre-unul să măsoare pământul, și aplauze pentru cel învingător...

După masa comună, s'a început dansul cu tradiționala și frumoasa „horă“ și s'a continuat într'o însuflețire până seara la 8 când s'a dat signalul de plecare... Ne reîntoarcem în suflet cu noue impresii căștigate dar și cu durerea, că s'a sfârșit prea curând. La serbare au luat parte și mulți oaspeți, distinse persoane din societatea românească a Aradului, prin ce s'a ridicat nițel nimbul serbării.

A fost frumoasă ideea de a invita public românesc la aceea sărbătoare 1., pentru contactul social cu familiile române cu cari de altcum foarte rar vin în atingere seminariștii și de ce?... iar a 2., a fost un sprijin moral, o îndemnare în spre mai mult pentru viitor.

Așa a fost începutul... Cam modest... Sperăm mai mult în viitor, când, pătrunzând oamenii mai bine însemnătatea zilei — se vor ști entuziasmă și mei mult decât acum.

Sasu.

CRONICA.

După ritul ortodox. În Paris, într'o biserică catolică, s'a celebrat în Vinerea mare a catolicilor sfânta slujbă după ritul ortodox, și anume, prin principele Max — fratele Regelui din Saxonia, — care e preot, profesor și doctor în teologie. Ziarul „Conservatoriul“ din București aduce următoarele amănunte despre aceasta faptă a principelui prof. Max: „In antea și tăcuta bi-

serică a sfântului Iulian cel sărac din Paris, principele Maxilian de Saxonia, fratele Regelui Frideric, și văr de împărat, cavaler al ordinului „Vulturul Negru“ și doctor în teologie, a oficiat, în calitate de simplu preot, slujba Vinerii mari după ritul ortodox. Asistența era număroasă. Pe lângă catolicii de ritul oriental, o mare mulțime de curioși, și mai ales de curioase, pentru cari un serviciu divin ortodox era o noutate, se adunase în biserică și întreaga slujbă a fost ascultată cu un adânc spirit de reculegere. Arhimandritul Attie, care înecă sfântul locaș și „aerul“ acoperit de flori în nori de tămâie, mânuind căldenita cu gesturi largi și grave, a produs o deosebită impresie asupra publicului și tot cu același sentiment de evlavie și curiozitate au fost ascultate și corurile de băieți, cari intonan prohodul și misteriale sfinte. Apoi principele preot s'a urcat în amvon. Slab și mic de talie, blond, cu ochii albaștri, a căror privire mistică se perdeă parcă într'un vis dureros, el și-a pus mâinile pe marginea stranei și a vorbit cu căldură, cu neștrămutată convingere, cu pasiune. Făptura sa timidă părerea inspirată de o suflare dumnezeiască și dintre buzele sale subțiri accente puternice isbucniră. Aci liniștite și insinuante, aci tumultuoase și pătimase, cuvintele Alteței Regale ieșeau din gura sa ca o cascadă și omul acesta mărunț și fraged a apărut publicului surprins ca un gigant. Principele a comentat și parafrazat versetul din Geneză, în care rasa lui Iacob este comparată cu leul deșertului, care răspândește frica împrejurul său. „Infricoșător a fost Iuda; și David încă a fost infricoșător“ — spuneă Maximilian de Saxonia, și fiecare perioadă a predicii sale era punctuată, cu un gest scurt și energic, zdrobitor ca un verdict, în contra căruia nu mai există apel, înaintea căruia trebuie să te închini fără speranță „Solomon de asemenea a fost infricoșător, și repaosul său chiar însuflă groază dușmanilor poporului lui Dzeu“. „Iar Hristos este leul ieșit din această mare rasă și atotputernicia lui s'a dovedit în ziua Paștilor, răsărind triumfător din mormânt. Cuvântul Lui este răgnetul leului infricoșător, și acest cuvânt creștinii trebuie să-l propovăduiască în toată lumea, să-l facă să fie auzit pretutindena. Să tremure dușmanii leului atotputernic! Să se înfioare în sufletele lor acei cari desprețuiesc pe Hristos!“... Astfel a perorat principele preot, într'o franțuzească corectă, cu un ușor accent german câteodată, iar când a terminat și-a șters fruntea înădușită de sforțările ce făcuse cu o elegantă batistă de mătase și s'a coborât în biserică, luându-și locul alături cu Arhimandritul Attie, a cărui înaltă statură contrasta cu fragilitatea sa. Apoi corurile au început din nou imnurile lor de glorie și prohodul s'a desfășurat impunător, în jurul „aierului“ sfânt, printre galeriile anticului locaș. Principele Max ducea pe o pernă de mătase emblele patimei: buretele, cununa de spini și fierul lancei, înaintea Arhimandritului, care dispărea într'un miros de tămâie și de miresme sfinte, iar în urmă veneau dreptcredincioșii cu lumânările aprinse în mâni. Iar când slujba religioasă s'a terminat, principele Maximilian de Saxonia s'a arătat în ușa bisericii, și mulțimea care așteptase în ploaie ceasuri întregi s'a închinat cu respect înaintea lui, primind binecuvântarea creștinească“.

„Candela“.

Ierusalimul al creștinilor. „Fulgerul“ din Iași scrie: Venerabilul și cunoscutul filantrop și bun creștin, d. colonel C. Langa, a adresat M. S. reginei o scrisoare, prin care-O solicită a interveni pe lângă M. S. regele de a lua inițiativa ca, printr'o acțiune diplomatică, să obție ca Ierusalimul, orașul sfânt al creștinătății, să fie

scos de sub stăpânirea turcească și trecut sub stăpânirea creștinilor, sub o modalitate ce se va stabili în mod ulterior. Turcii își au într'a lor stăpânire orașul lor sfânt, Meca, și n'ar fi pentru ei o pierdere simțitoare dacă ar renunța la stăpânirea Ierusalimului, de care nu-i leagă nici credința, nici vre-un trecut istoric glorios. Nu cunoaștem modul în care M. S. regina va fi primit această propunere și așteptăm cu nerăbdarea răspunsul Ei. În tot cazul, chestiunea prezentând o deosebită însemnătate, mai ales acum când, prin inițiativa dlui Th. T. Burada, vom avea și noi Românii biserica noastră la Ierusalim, vom reveni asupra ei.

Studierea dezvoltării morale a copilului. Societatea pentru studierea copiilor (Gyermekutalmány Társaság) a hotărât să adune date privitoare la formarea noțiunilor și prevederii morale la copii, stabilind spre scopul acesta pentru școlarii de 9—18 ani ai școalelor medii următorul chestionar: 1. Care socotești, că e fapta cea mai bună și pentru ce? 2. Dintre faptele săvârșite față de tine, care socotești că sunt cele mai bune și pentru ce? 3. Dintre faptele tale pe care le ții bune și pe cari foarte bune și pentru ce? 4. Cari socotești că sunt cele mai rele fapte și pentru ce? 5. Dintre faptele săvârșite față de tine pe cari le ții rele și pentru ce? 6. Cari Dintre faptele tale le socotești rele? Cari foarte rele? Și pentru ce? 7. Cu cari dintre conșcolari îți place să te joci? Cu cari nu? Și pentru ce? Afară de metoda statistică se va mai cerceta formarea noțiunilor morale ale copilului și pe cale experimentală, și anume sa va cerceta: 1. egoismul copilului pe baza jucăriilor și a faptelor lui. 2. Desvoltarea sentimentului de dreptate pe baza cazurilor luate din viața socială a copilului. 3. Altruismul și dezvoltarea sentimentelor sociale în diferitele epoce ale copilăriei. Observările aceste se vor extinde și asupra desenului copilului, asupra activității sale literare și în general asupra purtării sale în școală, pe stradă, la locul de joc și în casa părintească.

„Vatra Școlară.”

Numeri triști. Conform conscrierii celei din urmă, în timpul de față sunt în Ungaria: orbi de amândoi ochii 16,106; surdo-muți 28,110; imbecili, 36,598 și nebuni 19,059. Din acest număr mare sunt sub cură cam la 4000 orbi și surdo-muți, și 9,732 imbecili și nebuni, iar 45,925 din urmă vagabundează prin țară încotro îi bate vântul. Acest număr — zice un ziar maghiar — este o oglindă în care se poate privi societatea maghiară cu starea ei culturală și cu a așezămintelor sale sociale.

Comisar consistorial în America. — Parohul Constantin Proca din Râșnov a fost concediat din partea consistorului arhidiecezan din Sibiu pe timp nedeterminat și esmis la America de Nord în calitate de comisar Consistorial pentru a cerceta parohiile noastre organizate, a controla activitatea ce o desfășură preoții noștri de acolo și a aduce în mers regulat, și în bună ordine unele afaceri bisericesti și totodată a se informa exact despre modul de viață morală și intelectuală a credincioșilor noștri emigați în America.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a III din Teeș (Tésfalu), protopresbiteratul Belințului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumente sunt:

1. 30 jughere catastrale pământ, parte arător, parte fânea;

2. Eventuala întregire a dotațiunii din partea statului, pe care nici comuna, nici superioritatea nu o garantează;

3. Stolele legale;

4. De locuință se va îngriji alesul;

5. După venitele beneficiate, alesul va suporta dările publice.

Alesul va fi îndatorat a catehiza atât în școala confesională, cât și în cea comunală din loc, fără altă remunerație. Dacă a mai funcționat undeva, să accludă atestat dela șeful respectiv.

Petițiile concursuale au să fie adresate către comitetul parohial din Teeș și înaintate pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belencze, Temes-megye); iar reflectanții au să se prezinte în s. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și omiletice.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.
—□— 1—3 gr.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune sistematizat prin ordinul Venerabilului Consistor din Oradea-mare Nr. 761/73 B. 1911 lângă parochul Nicolae Rocsin din Micherechiu, (Méhkerék) comitatul Bihor protopopiatul Tinca cu termen de 30 zile dela prima publicare, pe lângă salariul fics de 800 cor, solvit pe pătrar ulterior de paroh și eventuala întregire dela stat votată pentru capelani.

Alesul va avea să se îngrijească de evartir și va fi îndatorat a îndeplini toate funcțiunile parohiale cari parohul nu și le va rezervă pentru sine, fără a putea pretinde măcar ștoale dela funcțiuni.

Parohia fiind de cl. I. dela reflectanți se poartă testimoniu de cl I și testimoniu de maturitate conform § 6 alinea 2 din regulamentul pentru parohii.

Reflectanții recursele lor provăzute conform regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial au să le substearnă oficiului protopresbiteral al tractului Tinca în Méhkerék până în 26 iunie (9 iulie) 1914 și să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Micherechiu (Méhkerék) pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Dat în ședința comitetului parohial din 18/31 Maiu 1914.

Nicolae Rocsin
președinte.

George Gherdan
not. com. paroh.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* protopresbiter.
—□— 1—3

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din Drăgăești (Drágonfalva) tractul Belințului, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post, garantate din partea comunei bisericesti sunt:

1. În bani gata 345 cor.

2. În naturalii: grâu 7½ Hl. 75 cor., cucuruz 6 Hl. 42 cor.

3. Pământ arător 2½ jugăre 75 cor.

4. Relut de lemne pentru învățător 64 cor.

5. Pentru scripturistică 20 cor.

6. Pentru conferență, dacă participă 20 cor.

7. Pentru adunarea generală, dacă participă 20 coroane.

8. Locuință în natură, cu grădină și

9. Dela înmormântări, unde e poftit 1 cor.

Ce să mai cere după lege, până acuma s'a dat dela stat și sperăm că și pe viitor se va da.

Dările după pământul învățătoresc, le va plăti alesul.

Petițiunile, instruate conform legilor în vigoare, cu documentele prescrise, în original, întrucât sunt în funcție petenții, și cu atestat dela respectivii șefi tractuali, și întru cât e vre-unul asentat ca voluntar, cu declarația prescrisă, sunt a să adresa comitetului parohial din Drăgoiești, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Belinț, (Belenceze, Temes-megye), iar dânsii să se prezenteze, într'o Duminecă, sau într'o sârbătoare, în s. biserică din Drăgoiești, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Prezentarea e admisă numai în terminul concursual.

Petițiile neinstruate conform concursului, nu se admit.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□— 1—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor eparhial din Oradea-mare Nr. 1308—B. 1914 se descrie concurs pentru îndeplinirea definitivă a postului de paroh de cl. III. **Petroasă** cu termin de alegere 30 zile socotite dela prima publicare în organul oficios pe lângă următorul beneficiu:

1. În număr 100 Cor. 2. Stolele uzitate și întregirea dela stat pentru preoți cu ecalificațiune superioară 1496 cor.

De cvartir se va îngriji deocamdată alesul.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie cu o poziție topografică din cele mai frumoase, sunt poftiți a-și înainta rugarea ajustată conform dispozițiilor în vigoare și adresată comitetului parohial din Petroasă P. O. Oficiu ppsc al tr. Vașcău în Kőszvényes (p. u. Kisszedres) iar în terminul permis a se prezenta în sfta biserică de acolo pentru a-și dovedi desteritatea în cant, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția* vicar ppsc.

—□— 1—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor ort. român din Oradea-mare de sub Nr. 1321 B. 1914 pentru îndeplinirea parohiei de cl. III **Tărcăiță** se descrie concurs cu termin de alegere 30 zile dela prima publicare în organul oficios pe lângă următorul beneficiu:

1. Din cassa bisericeii în număr 160 cor. 2. Bir preoțesc: 10 cubule cereale (grâu și cucuruz) 3. Stolele îndatinate, după-cum sunt fixate de comitetul parohial. 4. Întregirea dela stat.

De cvartir se va îngriji alesul, care va avea să provadă și catehizarea fără alte remunerație.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie își vor înainta rugarea de concurs instruită conform normelor în vigoare și adresată comitetului parohial de acolo M. O. D. *Vasilie Nicoruția* vicar ppsc al tractului Vașcău în Cusuiș (Kőszvényes p. u. Kisszedres) și se vor prezenta în terminul regulamentar la sfânta biserică din Tărcăiță pentru a se arăta credincioșilor.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția* vicar ppsc.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl III-a **T. Hodoș**, tractul Belințului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Uzufuctul unei sesiuni de 30 jugăre 174□.
2. Casă parohială constătătoare din 2 chilii și bucătărie, apoi grajd pentru vite și grădină de 1 jugăr lângă casă.

3. Birul preoțesc, socotit cu 60 cor.

4. Stolele uzuale în comună.

5. Întregirea dela stat, conform pregătirilor anterioare ale alesului.

Dările publice după acest beneficiu le plătește alesul.

Alesul e dator să catehizeze școlarii rom. gr.-or. fără altă remunerațiune.

Reflectanții la acest post sunt poftiți a-și înainta petițiile instruate conform legilor în vigoare comitetului parohial din T. Hodoș, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț, (Belenceze) Temes-megye) și în terminul concursual, a se prezenta într'o duminecă, ori într'o sârbătoare, în sf. biserică din Hodoș.

Întrucât sunt deja aplicați, să aștearnă și atestat de funcție și conduită dela respectivul șef tractual

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb*, protopresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului de preot în parohia **Forău**, devenită vacantă, în senzul ordinului Consistorial de sub Nrul Ad 661/914 B. se publică concurs cu termin de 30 zile pe lângă aceste condițiuni:

1. Casa parohială cu intravilanul și supraedificatele.

2. Pământul parohial 6 holde katastr.

3. Câte o zi de lucru dela fiecare familie cu plugul, carul ori cu brațul, sau răscumpărare în bani.

4. Bir preoțesc câte una vică cucuruz sfârmat de fiecare număr de casă.

5. Stolele îndatinate.

6. Întregirea dela stat.

7. Dela recurenți se cere ecalificațiune de clasa I, iar în lipsă de recurenți de clasa I se vor admite la candidare și de cl. II.

8. Alesul va fi dator să catehizeze gratuit.

Petițiunile instruate regulamentar se vor înainta pe calea Oficiului protopopesc din Beiuș în terminul legal, având recurenții a se conforma întru toate dispozițiilor referitoare din Regulamentul pentru parohii.

Pentru comitetul parohial.

Dr. V. Fildan
adm. ppsc.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă parohul **Teodor Ioaneș** din **Bencecul-român**, tractul Timișorii decretat cu înalta rezoluțiune consistorială de sub Nr. 7514/1913 se descrie în temeiul rezoluțiunii Ven. Consistor Nr. 1171/914 concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Una jumătate (1/2) din sesiunea parohială.

2. Una jumătate (1/2) din stolele și birul legal.

Casa parohială rămâne în beneficiul preotului **Teodor Ioaneș** asemenea și întregirea dotațiunei sale dela stat.

Pentru fiitorul capelan nu garantează nici comună bis. nici superioritatea bis. întregirea dela stat.

Parohia e de fapt de clasa II sunt însă admiși și recurenții cu ecalificație pentru parohi de cl. III.

Alesul pe lângă aceia că va fi dator să provadă toate serviciile divine și pastorale din parohie, precum și catehizațiunea la toate școlălele din loc fără alta re-

munațiune, va mai avea să supoarte și dările publice după beneficiul său.

Recursele ajustate cu documentele prescise în original și cu atestat despre serviciul eventual prestat și adresate comitetului parohial din Bencecul român, se vor subșterne în termenul legal P. O. Oficiu protopopesc gr. ort. rom. al Timișorii (Temesvár-gyárvaros.)

Recurenții vor avea a se prezenta cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în vre-o duminică ori sârbătoare în sfta. biserică din Bencecul român spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, adm. protopopesc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat pe lângă veteranul paroh Ioan Popovici din comuna *Albești* se publică concurs cu termen de 30 zile conform ordinului consistorial de sub Nr. 1327/1914 B. pe lângă următoarele condițiuni și anume:

1. Pământul parohial în estenziune de 16 holde catastrale și 458□;
2. Câte o zi de lucru dela fiecare familie (cei cu vite o zi de plug, cei cu mâna o zi de lucru).
3. Toate stolele îndatinate dela toate funcțiunile religioase.
4. Întregire dela stat din cvota, ce revine anual pentru capelani.
5. Capelanul este dator a se îngrijl de locuință și a prevedea catehizațiunea și toate funcțiunile publice și private ce cad în sarcina parohului Ioan Popovici, care până ce va fi în viață va beneficia singur de întregirea dotațiunei dela stat.
6. Dela recurenți se cere ecalificațiune de clasa III. Recurenții își vor ajusta petițiunile conform Regulamentului parohial, acomodându-se întru toate dispozițiunilor regulamentare referitoare.

Pentru comitetul parohial.

Dr. V. Fildan
adm. ppsc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea stațiunei învățătoarești din *Moneasa (Menyháza)* se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele: Din cassa episcopiei parohiale 320 cor. Pentru lemne 120 cor., din cari este a se încălzi și sala de învățământ 20 cor. Pentru conferințe 20 cor. Pentru scripturistică 10 cor.

Școala corăspunde legii, iar salariul e întregit dela stat.

Alesul va fi obligat să provadă cantoratul pe lângă stolarul obicinuit și să înființeze și conducă cor bisericesc fără altă remunerațiune.

Recursele sunt a se ajusta cu următoarele documente originale: 1. Extras de botez. 2. Diploma de învățător. 3. Atestat de apartinență. 4. Atestat de serviciu.

Reflectanții au să se prezinte în sfânta biserică din *Moneasa*, iar recursesle adresate comitetului parohial să se trimită oficiului protopresbiteral din *Buteni*.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Florian Roczin*, ppresb. insp. școl.

—□—

3—3 gr.

În conformitate cu ordinul Vener. Consistor ort. român din *Oradea-mare* de sub Nr. 1292/B. 1914, se publică concurs pentru postul de paroh din parohia de clasa III-a *Satulbarb*, cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „*Biserica și Școala*” pe lângă următoarele venite:

1. Casă parohială în stare bună, cu supraedificate și grădină.
2. Pământ parohial parte arător parte livadă 24 jug. catastrale.
3. Drept de pășunat pentru 10 vite.
4. Bir preotesc 1 vică (30 litre) de cereale sau 2 cor. de fiecare nr. de casă.
5. O cânepiște de un cubul.
6. Stolele îndatinate staverite din partea comitetului în anul 1911.
7. Întregirea dela stat.

Dările după pământ precum și după venit le supoartă alesul. Parohul va avea, fără să pretindă remunerațiune specială dela biserică, să provadă catehizările regulat la orice școală aflătoare pe teritoriul parohiei. Reflectanții la acest post sunt pofțiți, ea recursesle ajustate cu documentele originale, adresate comit. par. din *Satulbarb*, să le înainteze în termenul regulamentar P. On. Of. protopopesc din *Oradea-mare*, având în acest restimp cu observarea strictă a Reg. p. parohii a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în biserică, pentru a-și arăta capabilitatea în cant, tipic și oratorie.

Satulbarb, din șed. comit. par.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andrei Horvath* protopopul

Orăzii-mari.

—□—

3—3

La librăria diecezană din Arad.

Au apărut și se găesc de vânzare

Saizeci și cinci de predici populare
premiatate de academia română

de

Arhim. I. Scriban.

à cor. 4. exempl.
plus porto 30 fil.